

Wydział Sztuki
Uniwersytetu Technologiczno-Humanistycznego
im. Kazimierz Pułaskiego w Radomiu,
prof. Andrzej Markiewicz prof. zw.
26-200 Radom, ul. Wstępną 36/1

Radom, luty, marzec 2019r.

**Ocena rozprawy doktorskiej oraz projektu artystycznego
mgr Anny Wolskiej w związku z postępowaniem o nadanie stopnia doktora
w dziedzinie – sztuki plastyczne, dyscyplinie artystycznej – sztuki piękne, wszczętym
przez Radę Wydziału Pedagogicznego i Artystycznego Uniwersytetu
Jana Kochanowskiego w Kielcach**

Rada Wydziału Pedagogicznego i Artystycznego Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach ustawą z 13 grudnia 2018 roku powołała mnie do roli recenzenta w postępowaniu doktorskim mgr Anny Wolskiej. Temat rozprawy doktorskiej i pracy praktycznej brzmi: *Rzeczywiste - nierzeczywiste*.

Rozprawa doktorska mgr Anny Wolskiej pt.: *Rzeczywiste – nierzeczywiste* została, zgodnie z zasadą, podzielona na dwie części: teoretyczną i artystyczną.

- Część teoretyczna składa się z czterech rozdziałów, bibliografii oraz streszczenia tłumaczonego na język angielski, stanowi autorską analizę problemu zawartego w temacie pracy.
  - Część artystyczna zawiera dokumentację fotograficzną cyklu 12. obrazów wykonanych w *technice olejnej lub technice mieszanej na płótnie, w formacie 120x100, zrealizowanych w układach horyzontalnych lub wertykalnych*. ... za autorką rozprawa doktorska str. 6
- Dysertacja zamyka się w liczbie 72 stron.

I. Część teoretyczna - analiza, refleksje i opinie

Praca teoretyczna magister Anny Wolskiej z właściwym materiałem dokumentacyjnym, zawierająca reprodukcje dokonań autorki umożliwiła mi poznanie intelektualnych obszarów zainteresowań doktorantki. Rozważania zamknięte w rozprawie doktorskiej pt.: *Rzeczywiste - nierzeczywiste*. traktuję jako osobiste wyznanie dotyczące filozofii twórczości artystki. Układ dysertacji jest chronologiczny i logiczny. Doktorantka podzieliła ją na pięć części. Rozpoczynając od wstępu, w którym zawarła interesujące przemyślenia dotyczące rzeczywistości, jej formy plastycznej oraz roli w przekazie informacji. W rozdziale pierwszym skupiła się na znaczeniowych i technologicznych aspektach działań artystycznych, zamykając w nim szczegółowy ich opis. Natomiast w rozdziale pt.: *Idea pracy i odniesienia. Teorie i praktyki będące obszarem odniesień do własnych rozważań*, przybliżyła

odwołania do wybranych z rozległej perspektywy historycznej i współczesnej sztuki, filozofii i teorii sztuki twórców, którzy działali podobnie w bliskich autorce obszarach ideowo – kreacyjnych, między innymi: Wojciecha Fangora, Leona Tarasewicza, Stefana Gierowskiego, Marka Rothko. W tym miejscu nasuwa się pytanie, czy w tak skromnym pod względem objętości rozdziale można uchwycić problem zawarty w jego tytule, przynajmniej w zarysie, jeżeli już nie w pełni? Odniesienia do ulubionych i inspirujących, jak mniemam, autorów twórców, którzy problemom *abstrakcji geometrycznej* - nurcie sztuki, w którym porusza się doktorantka - poświęcili przynajmniej częściowo swoje dokonania artystyczne są fragmentaryczne. Myślę, że ten segment pracy Anny Wolskiej trzeba uznać za szkicowy, wymagający dokładniejszego i bardziej przemyślanego opracowania. Fragmenty części teoretycznej tekstu, w których autorka może oprzeć ich zawartość na własnych, autentycznych doświadczeniach malarza, uważam za subiektywne i ciekawe – rozdział trzeci. W tej części A. Wolska opisuje proces powstania swoich obrazów. Pisze o znaczeniu jakie dla ostatecznego efektu obrazu ma sama materia farby, jej ilość i gęstość, sposoby nakładania i mieszania oraz użyte do tego celu narzędzia. *Obrazowi dodałam odcinającą się jasniejszą linię, którą namalowałam przy pomocy farby kładzonej szpachelkami.*- opowiada autorka o procesie powstania obrazu - *Pozostała część namalowana jest przy pomocy wielu pociągnięć pedzla, pokryta laserunkami, a także kolejnymi warstwami farby położonymi zwłaszcza w centralnej części płótna; dzięki temu powstała na obrazie dodatkowa jasna linia, mogąca być odbiciem, a może powidokiem, lini znajdującej się powyżej.* .... rozprawa doktorska str. 16. Ten plastyczny spektakl badawczy doktorantki ujawnia - w mojej opinii - dużą kulturę plastyczną, naturę odkrywania dotąd niepoznanych możliwości tworzenia nowych, nieprzetłumaczalnych i nieznanymi w odbiorze obrazów. Pani Anna Wolska kreuje tym samym wielopoziomową relację znaków i znaczeń. W sposób niezwykle osobisty i prawdziwy porusza wiele aspektów procesu twórczego, dotykając zagadnień filozoficznych, socjologicznych i emocjonalnych. Opisuje swój świat, swój czas i swoje w nim miejsce, próbuje odpowiedzieć na najważniejsze pytania dotyczące kreacji i obrazu, granic poznania, korzystając z dostępnego, bliskiego jej warsztatu, jakim jest malarstwo. *Rzeczywistość obrazu może przybierać różny kształt, może mieć znaczenie symboliczne lub realistyczne. Może być impresją na określony temat lub całkowicie abstrakcyjnym przedstawieniem.* ..... *Dychotomia postrzegania i wieloraki sposób rozumienia zjawiska rzeczywistości nie odbiera wagi i znaczenia w procesie kreacji, przeciwnie – stanowi źródło niewyczerpanego skarbcza ludzkiego intelektu, wrażliwości i pomysłowości. Artyści widzą i doświadczają świat na swój własny sposób i dają temu wyraz w określonej artystycznej formie....* za autorką, rozprawa doktorska str.28.

Problem wzajemnej relacji wartości jakie podsuwa rzeczywistość i reprezentującego tę rzeczywistość symbolu, a także próba znalezienia w obrębie ukształtowanego już wyrażnie języka symboli miejsca na ich osobistą interpretację w sposób szczególnie wyrazisty rysuje się w muzyce. Anna Wolska w swojej rozprawie pisze: *Elementami mogącymi mieć wpływ na przebieg pracy twórczej są czynniki zewnętrzne. W moim przypadku ważnym czynnikiem zewnętrznym była muzyka. Utwory, których słuchałam w trakcie pracy nad doktoratem, pozwalały mi uzyskać stan bliski przeżyciu medytacyjnemu. Muzyka miała więc z pewnością wpływ na moje uwarunkowania psychiczne w momencie pracy nad obrazami.* ... dysertacja str. 9. Dzieła klasyków muzyki dawnej

i współczesnej, by wymienić: Bacha, Beethovena, Chopina, Debussy'ego, Pink Foydów, Emerson Like and Palmer, Ricka Weakmena, Czesława Niemena, Krzysztofa Pędereckiego, podsuwają nam obrazy, które tworzymy w swojej wyobraźni przekładając dźwięki na formę plastyczną – realną bądź abstrakcyjną. Widzimy „oczyma duszy” stworzone kadry rzeczywistość, której w normalnym stanie obcowania z obrazem nie jesteśmy zdolni zauważyć.¹ Dostrzegam w tym wsóldziałaniu muzyki i tworzonego obrazu symptomy określenia „ sytuacji malarskiej“ – mentalnej kondycji twórcy.

Język i styl jakim została napisana praca zaświadcza o dobrym poziomie umiejętności językowych magister Anny Wolskiej, pozwalającym na wyrażanie skomplikowanych, często trudnych do werbalizacji przemyśleń dotyczących problematyki sztuki. Tekst rozprawy to rezultat dość mozolnej pracy i samodyscypliny intelektualnej autorki, samodyscypliny opartej na konkretnej konstrukcji formalnej i merytorycznej (tematyka, kolejność rozdziałów, komentarze, zawartość historyczna, naukowa itp.). Dołączona bibliografia zawierająca teksty historyków, teoretyków sztuki oraz artystów, w liczbie 19 pozycji wydaje się zadowolająca. W publikacji zawarta jest także pełna dokumentacja pracy praktycznej w postaci reprodukcji prac malarskich.

II. Część artystyczna – założenia, analiza.

Zestaw prac doktorskich składa się z 12. obrazów wykonanych techniką olejną lub technika mieszaną na płótnie noszących ogólny tytuł, jak przypuszczam, *numer*, z kolejnymi liczebnikami. Są to: *nr. 1* (poziom, format 120x100), *nr. 2* (pion, format 100x120), *nr. 3* (pion, format 100x120), *nr. 4* (pion, format 100x120), *nr. 5* (poziom, format 120x100), *nr. 6* (poziom, format 120x100), *nr. 7* (pion, format 100x120), *nr. 8* (pion, format 100x120), *nr. 9* (pion, format 100x120), *nr. 10* (pion, format 100x120), *nr. 11* (pion, format 100x120), *nr. 12* (poziom, format 120x100).

Jakie więc są prace malarskie Wolskiej? Na pewno są impresjami i reminiscencjami pewnych obrazów czy faktów wizualnych, które wcześniej dostrzeżone i zapisane w pamięci powracają. Przetworzone w artystycznej wyobraźni znajdują swój wyraz w postaci malarskiego zapisu. Są one raczej obrazem jej imaginacji, pejzażem wewnętrznym, wolnym jednak od dosłownych skojarzeń, a także potwierdzeniem silnych związków estetycznych, refleksji intelektualnych i przeżyć duchowych z zakodowaną wizją.

W sposób głęboko osobisty i prawdziwy Anna Wolska rozpoczęła poszukiwania metod i form do opisywania swojego świata, swojego czasu i swojego w nim miejsca. Ta próba opowiadania ma swoje źródło w materii malarskiej.

---

¹ Utwór Jana Sebastiana Bacha „Wariacje Goldbergowskie” (napisany na zamówienie dla złagodzenia cierpień bezsenności hrabiego Keyserlinga) kompozycja o najwyższym stopniu uporządkowania, a więc taka, w której niemożliwe jest przesunięcie jakiegokolwiek elementu budującego dzieło bez niszczenia idealnej całości. Słuchając tego utworu doznajemy duchowych, intelektualnych, emocjonalnych i medytacyjnych uniesień, że kompozycja ta, w trudny do wytłumaczenia sposób odsłania nam prawdę o świecie. [za:] Andrzej Bednarczyk, Nie ma żadnego usprawiedliwienia dla braku doskonałości [w:] Zeszyty naukowo – artystyczne, tom 4, ASP, Kraków 2002, s. 21.

Malarstwo doktorantki wpisuje się w tradycje wywodzące się ze starożytności, upatrujące piękna w doskonałej strukturze, proporcji części i tym, co da się zawrzeć w liczbie, co odnajdujemy w złotym podziale i ogólnie w sile racjonalności wspartej przez umiar, kształt i ład. Tworzone jest ono na marginesie dyskursu geometrycznego.

Podstawą w artystycznych poszukiwaniach artystki jest bez wątpienia zmierzenie się, z istotną dla każdego artysty wartością, jaką jest sugestywna chęć poznania niepoznawalnego.

Wolska maluje z pasją. Jest ufna sobie, swojej energii. Siła tych dzieł udziela się również widzowi, który poszerza teren własnej percepcji, nawet jeśli w pierwszej chwili nie ze wszystkim może się zgodzić.

Autorka wskazuje na kilka istotnych elementów warsztatu artystycznego. Pierwszą wartością jest analiza i zrozumienie zasad procesu twórczego jako poszukiwania jedności myśli, idei, konceptu ideowego z wyraźnie określonymi regułami, zgodnie z którymi opracowanie dzieła jest równoznaczne z podjęciem decyzji co do treści i formy kompozycji. Drugi z istotnych elementów to eksperyment, który z reguły ma na celu potwierdzenie określonej teorii i leży u podstaw działania każdego artysty. Na str. 25. w rozprawie doktorskiej Anna Wolska pisze: *Obraz numer 11 (pion, format 100x120cm) jest najbardziej kontrastową i energetyczną z wszystkich moich prac powstałych w ramach doktoratu. .... W wypadku tego obrazu, by uzyskać oczekiwany efekt, bardzo dużo eksperymentowałam z farbami i przeswitami poszczególnych kolorów oraz laserunkami. .... Ciekawym doświadczeniem okazało się dla mnie wprowadzenie do malarstwa olejnego innych technik. W pierwszych eksperymentach zauważyłam, że laserunki olejno-żywiczne nie dają mi oczekiwanego efektu. Podobnie niezadowolona byłam z laserunków wykonanych na bazie medium akrylowego, które nie tylko często zmieniało barwę, ale pokryte nim powierzchnie wydawały się głuche jakby plastikowe. Dopiero rozrobienie wysokiej jakości tempery na bazie żywicy akrylowej pozwoliło mi uzyskać oczekiwany efekt ....*

Jej prace to wystudiowane kadry rzeczywistości, tworzące kompozycyjne układy i kompilacje. W ujęciu doktorantki, powstanie obrazu to ciągły proces, poszukiwanie najlepszego przedstawienia, dążenie do homeostazy. *Obraz nr 3* to praca, która jest wynikiem, myślenia o uniwersaliźmie natury w jej abstrakcyjnym charakterze i formie.... za autorką str.17. Środkiem wyrazu, który determinuje obraz jest kontrast. Autorka posługuje się nim w sposób radykalny ale zarazem uwypukla subtelne nastroje i treści przekazu. Język plastyczny, jakim się posługuje tworzy pomost pomiędzy widzianą i odczuwaną rzeczywistością a formą jej malarskiego opisu. Jest w zasadzie pracą nieprzedstawiającą, jednak zbiór malarskich elementów, które stanowią formalną konstrukcję kompozycji obrazu, dla widza z wyobraźnią, może stanowić pretekst do dowolnych interpretacji i skojarzeń. Wymienione kolejne prace i przedstawione etapy procesu twórczego są interesująco zrelacjonowane w rozprawie doktorskiej, str. 16 – 27.

Przechodząc do krótkiego opisu technologii i techniki malarskiej użytej przez artystkę do stworzenia nowego jakościowo obrazu rzeczywistości należy wymienić tradycyjne materiały i narzędzia: płótno, farby olejne, akrylowe, tempera, wosk, żywica medium, różnej wielkości pędzle i szpachle.

III. Podsumowanie

Mgr Anna Wolska zanurza siebie i nas w twórczym myśleniu i dążeniu do celu. Jej obszar badawczy tworzy spójną całość, bogatą w treść i poznanie. Rozumienie malarstwa przez doktorantkę jest interesujące, oparte na wciąż pogłębianych i gromadzonych doświadczeniach i poszukiwaniach ich wizualizacji. W czasach łatwości korzystania ze współczesnych mediów plastycznych, pojawia się pytanie o rolę malarstwa w sztuce współczesnej. Prace malarskie doktorantki pogłębiają wiarę w sens tej dyscypliny oraz nieograniczonego pola poszukiwań i penetracji sztuki w jej granicach.

Biorąc pod uwagę przedstawione fakty odnoszące się do koncepcji pracy doktorskiej, metod pracy, inspiracji i końcowych efektów, po wnikliwej analizie przedstawionej rozprawy doktorskiej, którą cechuje konsekwencja i dobór indywidualnych środków wyrazu, świadczących o dobrym poziomie dojrzałości twórczej, stwierdzam, że przedstawiona do obrony praca doktorska mgr Anny Wolskiej opatrzona tytułem: *Rzeczywiste - nierzeczywiste* spełnia wymagania związane z przewodem doktorskim i wnioskuję o przyznanie jej przez Radę Wydziału Pedagogicznego i Artystycznego Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach stopnia doktora sztuk plastycznych w dyscyplinie sztuki piękne.

prof. Andrzej Markiewicz prof. zw.

